

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОЇ ЗВІТНОСТІ ТА ПЕРМАНЕНТНОЇ ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ В ПРИЙНЯТТІ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ НА ПІДПРИЄМСТВАХ АПК

Постановка проблеми. В умовах посилення управлінської орієнтації бухгалтерського обліку, наукові методи обліку витрат та виробництва продукції повинні ґрунтуватися на безперервному забезпеченні апарату управління необхідними відомостями про хід виробництва. В такому випадку, запорукою успіху, може бути створення на підприємствах аграрного сектору системи постійного моніторингу, який дасть змогу забезпечити створення оптимальних умов для функціонування підприємства та виконання ними поставлених завдань з найбільшою ефективністю.

Моніторинг – це постійне спостереження за будь-яким процесом або системою, з метою виявлення їх відповідності очікуваному результату. В процесі моніторингу підприємство досліджується в повному обсязі і, у випадку необхідності, проводяться корегуючі дії на досліджуваній об'єкт. При цьому система моніторингу повинна видавати блок інформації про об'єкт, що спостерігається з такою деталізацією, яка визначається точністю первинного вимірювання або отримання інформації.

Огляд останніх досліджень. Облік процесу виробництва починається в структурних підрозділах із складання первинних документів і тому, враховуючи домінуючу роль документування у забезпеченні безперервного спостереження за господарськими процесами, першорядне значення мають своєчасність, повнота та достовірність оформлення господарських операцій та ситуацій, що відбулися, первинним документами.

При цьому слід звернути увагу на чисельне скорочення первинних документів, спрощення їх складання, підвищення якості, більшу пристосованість їх для автоматизації обліку.

Одним із основних шляхів удосконалення бухгалтерського обліку можна назвати уніфікацію первинних документів. При цьому пропонується:

- застосувати в обліку процесу виробництва переважну більшість нагромаджувальних (багатоденних) документів, що сприятиме зменшенню кількості документів та спростить їх опрацювання;
- створити можливості для документування декількох господарських операцій в одному первинному документі;
- встановити оптимальну кількість об'єктів обліку, яка дасть змогу уникнути зайвої деталізації, а отже, спростити облік;
- скоротити кількість копій первинних документів.

Формулювання завдання дослідження. Для полегшення роботи з уніфікованими документами слід надати сільськогосподарським підприємствам свободу вибору у визначенні переліку реквізитів, що будуть заповнюватися залежно від започаткованої практики ведення обліку витрат і виходу продукції. Це пов'язане з тим, що уніфікація первинної документації хоча і скорочує кількість первинних документів, проте вона і збільшує час на їх опрацювання.

Наступний етап удосконалення – це спрощення техніки технології записів у документах, оцінка внутрішнього змісту документів. Необхідно в документах залишити лише ті реквізити, які мають змістовне наповнення, тобто їх показники використовуватимуться в подальшому обліковому процесі і в ході прийняття управлінських рішень. На великих сільськогосподарських підприємствах для полегшення роботи по заповненню документів доцільною є розробка системи шрифтів та їх використання при заповненні відповідних реквізитів у документах.

Калькулювання собівартості продукції виступає одним із головних критеріїв вартісного вимірювання об'єктів бухгалтерського обліку. Проте калькулювання не завжди в повній мірі відображає фактичні витрати на вирощування продукції. В процесі виробництва мають місце господарські факти, які чи то взагалі не піддаються щоденному документуванню (наприклад природній збиток, пересортиця, усушка та ін.), що містяться в первинних документах по тих чи інших причинах, викривляється (помилки при обліку та оформленні складських операцій, зловживання, безгосподарність). Сукупність цих факторів спричиняє викривлення фактичної собівартості вирощеної продукції.

Виклад основного матеріалу. Для забезпечення правдивості визначення собівартості продукції, дані про такі факти виявляють в процесі інвентаризації. Завдяки проведенню інвентаризаційної роботи отримується інформація для достовірного визначення реального розміру виробничих витрат.

Під інвентаризацією слід розуміти засіб перевірки наявності засобів і джерел підприємства та співставлення їх з даними бухгалтерського обліку, врегулювання виявлених різниць.

Як правило в сільськогосподарських підприємствах застосовуються традиційні форми інвентаризації, які проводяться на певний визначений момент.

В ринкових умовах господарювання, коли інформація стає головним ресурсом, періодичність проведення інвентаризацій є недостатньою. Перспективним напрямком розширення інформаційної ємності облікових даних підприємств є застосування перманентної (постійної) інвентаризації.

Сутність перманентної інвентаризації полягає в тому, що постійно діюча на підприємстві інвентаризаційна комісія піддає перевірці фактичну наявність окремих видів майна та стану фінансових зобов'язань на певну критичну дату. Критичною датою при цьому слід вважати момент, коли в натурі є мінімальний залишок майна за даними бухгалтерського обліку.

Часто, в практиці ведення бухгалтерського обліку на сільськогосподарських підприємствах виникають такі ситуації, коли в натурі певний вид товарно-матеріальних цінностей відсутній, а по бухгалтерських документах значиться їх залишок і являє собою природний убуток або нестачу цих цінностей. В таких випадках і доцільно використовувати перманентну інвентаризацію.

Доцільність застосування безперервної інвентаризації на підприємствах, які виробляють продукцію, визначається тим, що тут спостерігаються постійні потоки таверно-матеріальних цінностей на виробництві та періодичний рух їх по об'єктах. При цьому ефективність перманентної інвентаризації буде прослідковуватися за умови визначення центрів відповідальності відповідальними за стан проведення інвентаризаційної роботи.

В ряді держав з розвинутою ринковою економікою вже давно використовується метод постійної інвентаризації. До переваг методу безперервної інвентаризації слід віднести: своєчасність виявлення відхилень, аналіз їх причин і прийняття ладу в зберіганні і обліку матеріальних цінностей; не однократність перевірки в натурі; підвищення дисципліни матеріально відповідальних працівників, постійна готовність до перевірки якості їх роботи та ін. Враховуючи всі переваги перманентної інвентаризації, слід відмітити її особливе значення в системі управлінського обліку, коли особливого значення набуває можливість одержання інформації про величину товарно-матеріальних цінностей на будь-яку дату, що сприяє підвищенню оперативності прийняття управлінських рішень, забезпечує безперебійність виробничих процесів, інформує про наявну кількість запасів товару в різних місцях, а також забезпечує даними про величину вартості відпущених (реалізованих) товарів без проведення періодичного підрахунку запасів в натурі.

Таким чином, перманентна інвентаризація для досліджуваних підприємств може слугувати засобом одержання в постійному режимі потрібної базисної інформації, а також давати аналітичну орієнтацію щодо можливих альтернатив, які розглядаються.

Перш ніж приступити до проведення перманентної інвентаризації, потрібно визначити наявну номенклатуру товарно-матеріальних цінностей, з тим, щоб протягом звітного періоду всі вони були проінвентаризовані. Це дасть можливість здійснювати систематичний контроль за фактичною наявністю та використанням запасів, а також виявляти недоліки їх аналітичного кількісного обліку.

Для полегшення документального оформлення результатів інвентаризації пропонується проводити перманентну інвентаризацію в такій послідовності:

1. На протязі звітного періоду на рахунок запасів відображати вартість всіх вироблених (придбаних) товарно-матеріальних цінностей із одночасним внесенням їх суми в деталізовані відомості перманентної інвентаризації.
2. Протягом того ж звітного періоду відображати кожний факт вибуття товарно-матеріальних цінностей із відбиттям вартості запасів, що вибули на рахунок обліку та в інвентаризаційній відомості.
3. Обов'язковим є запис повернення товарів в місця їх зберігання із зазначенням причин повернення.

Перманентна інвентаризація є трудомісткою ділянкою роботи бухгалтерського апарату. В зв'язку з цим на підприємствах необхідно через деякий проміжок часу проводити підрахунок товарно-матеріальних цінностей для їх оцінки на кінець періоду і перевірку вартості товарів, що вибули, з метою засвідчення правильності відомостей перманентної інвентаризації. У випадку виявлення розходжень між Відомістю перманентної інвентаризації і рахунків товарно-матеріальних цінностей потрібно провести коригування Відомості.

Обов'язковим при проведенні безперервної інвентаризації є зазначення мінімальної величини запасів. Це буде визначити дату початку інвентаризаційних робіт по певному виду товарно-матеріальних цінностей.

Для зменшення трудомісткості інвентаризації і зниження ризику утворення помилок пропонується комп'ютеризувати її проведення. В умовах комп'ютеризації перманентна інвентаризація дозволяє підвищити точність обліково-економічної інформації.

Для прийняття дієвих управлінських рішень необхідним є забезпечення апарату управління оперативною інформацією про результати практичної діяльності підприємства та його структурних підрозділів шляхом комунікації, через канали зворотного зв'язку. В системі інформаційного забезпечення дану функцію виконує внутрішня звітність, яка являє собою узагальнену систему економічних показників, що відображає результати господарювання структурних підрозділів за певний проміжок часу і є одним із найважливіших інструментів управлінського обліку. Особливістю внутрішньої звітності є те, що вона повинна бути придатна для багатоцільового використання.

Слід визначити, що на сьогоднішній день, питанням внутрішньої звітності не приділяється належної уваги. Лише деякі положення внутрішньої звітності були розроблені в працях Ф.Ф. Бутинця, Т.П. Карпової, А.Д. Шеремета та ін. І як наслідок, майже повна відсутність розроблених рекомендацій по складу і змісту звітності, періодичності її подання та порядку розгляду, як в цілому для народного господарства, так і для його окремих галузей.

Через недостатній об'єм теоретичних розробок з питань внутрішньої звітності на більшості досліджуваних підприємств, в залежності від конкретних умов виробничо-господарської діяльності, облікові працівники ведуть звітність в саморобних реєстрах довільної форми. Це значно знижує ефективність управлінських заходів, тому що в таких документах показники не завжди відображаються в необхідному для управління розрізі, не носять системного характеру.

Метою складання форм внутрішньогосподарської звітності є задоволення потреб апарату управління в оперативному режимі, шляхом надання показників діяльності, як в натуральній, так і в вартісній формі та якісних характеристиках виробленої продукції, які дозволяють оцінювати та контролювати, а також на певний період, прогнозувати та

планувати виробничо-господарську діяльність підприємства та його структурних підрозділів.

Слід відзначити, що внутрішньогосподарська звітність повинна характеризуватися такими критеріями:

- своєчасністю надходження інформації про результати виконаних завдань. Одразу ж після здійснення технологічних операцій інформація повинна узагальнюватися та аналізуватися, з перспективою подальшого прийняття дієвих управлінських рішень;
- форми внутрішньої звітності повинні містити виключно необхідну для підприємства інформацію;
- не регламентованістю форм внутрішньогосподарської звітності нормативними документами з боку держави, що дозволить надавати потрібну інформацію в зручному для підприємства вигляді.

Крім того, очевидним є те, що система внутрішньогосподарської звітності повинна бути максимально простою, універсальною та уніфікованою, оскільки в іншому випадку її буде важко, а деколи і не можливо використовувати відповідно до потреб в різних часових періодах.

Висновки. Перш ніж запровадити будь-яку форму внутрішньої звітності рекомендуємо підприємствам довести можливість одержання даного документа, визначити джерела необхідної інформації, проаналізувати сам факт наявності такої інформації. Необхідно впорядкувати документообіг та сформувати правильні документопотоки. Всі однорідні документи повинні бути зосереджені в структурному відділі (бухгалтерії, плановому відділі та ін.). Підприємству необхідна достовірна і оперативна інформація, тому досить важливим параметром, який впливає на результативність всієї системи, є встановлення періодичності представлення форм внутрішньої звітності керівній ланці. Вирішення даного питання є прерогативою адміністрації підприємства, яка в залежності від інформаційних потреб та технічних можливостей для її підготовки встановлює звітні періоди.

Анотація

В статті висвітлено важливість вирішення проблеми документообігу на підприємствах аграрного сектору та впровадження системи моніторингу, який дасть змогу забезпечити створення оптимальних умов для функціонування підприємства та виконання ним поставлених завдань з найбільшою ефективністю.

Ключові слова: інвентаризація, перманентна інвентаризація, моніторинг, документообіг.

Анотация

В статье отражена важность решения проблемы документооборота на предприятиях аграрного сектора и внедрение системы мониторинга, который даст возможность обеспечить создание оптимальных условий для функционирования предприятия и выполнения им поставленных заданий с наибольшей эффективностью.

Ключевые слова: инвентаризация, перманентная инвентаризация, мониторинг, документооборот.

Annotation

In the article is reflected the importance of decision of a problem of a document rotation on the enterprises of agrarian sector and introduction of the system of monitoring which will enable to provide creation of optimal terms for functioning of the enterprise and implementation by itself of the tasks with the most efficiency.

Key-words: inventarisation, permanent taking of inventory, monitoring, a document rotation.

Список використаних джерел:

1. Мармуль Л.О. Фінансово – кредитне забезпечення розвитку підприємництва в агропромисловому комплексі України / Л.О. Мармуль // Нова економічна парадигма формування стратегії національної продовольчої безпеки України у ХХІ столітті. – К.: ІАЕ УААН, 2001. – 638 с.
2. Мармуль Л.О., Методичні засади дослідження фермерських та особистих господарств в АПК регіону / Л.О. Мармуль, Г.Є. Жуйков, С.В. Волович // Матеріали між. наук. теор. конф. “Методичні основи сучасного дослідження в аграрній економіці”. Житомир: Вид-во “Державний агроекологічний університет”, 2005. – Ч. 2. – С. 28-30.
3. Наказ Міністерства аграрної політики “Про розвиток сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів” від 31.08.2000 р. № 168 // Голос України. – 2000. - № 34. – Ст. 6.
4. www.buhgalter911.com
5. www.vobu.com.ua